

Räcker ett treårigt gymnasium?

LR gjorde i november i fjol en framställning till gymnasieutredningen. Förbundet utgick där från att det inte skulle bli någon prutning på kvalitetskraven ifråga om gymnasiets slutmål. Från denna utgångspunkt och med beaktande av vissa andra faktorer skisserade förbundet en gymnasiemodell med både 3-årig och 4-årig studiegång fram till ett enhetligt slutmål (TfSL s. 1208, nr 31/1961).

Förbundets gymnasiekommitté har under ingående debatter vidareutvecklat och kompletterat novemberskrivelsens principiella synpunkter och förslag. Den har också allsidigt diskuterat olika tänkbara gymnasiealternativ. Resultatet har, utan ställningstagande från förbundsstyrelsen, sammanfattats i en ny skrivelse till gymnasieutredningen (s. 760 i detta nr).

Kommitténs överväganden visar klart vikten av att gymnasieorganisationen utformas under tillräckligt hänsynstagande till elevmaterialets olikheter. Dessa olikheter gäller begåvningsart, begåvningsgrad, allmän mognad och sådana personliga egenskaper i övrigt, som kan påverka studiesättet och studietakten. Det torde vara mycket svårt att på ett för eleverna riktigt sätt tillgodose detta behov inom en för alla treårig studiegång i gymnasiet. Många skäl talar för denna slutsats.

Grundskolan skall bl. a. förbereda för gymnasiestudier. Räcker denna förberedelse för ett för alla treårigt gymnasium med bibehållet kvalitativt slutmål? Dagens odds är långtifrån gynnsamma. Till och med förespråkare för den nu fastställda högstadiorganisationen har hävdats att det även behövs fyraåriga gymnasielinjer för dess elever.

Men oavsett hur grundskolan lyckas med sin viktiga uppgift att förbereda elever för ett treårigt gymnasium, finns det andra tungt vägande skäl för en längre studiegång. Ett sådant skäl är förekomsten av sent mognande elever. Ett annat är att det finns elever, som arbetar långsamt och inträngande. Ytterligare skäl är det nödvändiga hänsynstagandet till elever som av hälsoskäl eller till följd av svåra

personliga förhållanden kan behöva en skonsam och lugn arbetstakt. Man får heller inte glömma elever som bör och vill odla någon talang vid sidan av det teoretiska studiearbetet. Det finns även elever med starka och livliga intressen för livet utanför skolväggarna.

Hur skall nu dessa behov tillgodoses?

Fjolårets LR-skiss till en gymnasiemodell var ett försök att ange några organisationsprinciper helt utan anspråk på att presentera en fix och färdig lösning. Där förordades bl. a. samläsning mellan de 3- resp. 4-åriga linjerna i det nya gymnasiets första ring. Efter denna gemensamma första ring skulle eleverna fördelas på de båda studiegångarna. Denna organisation erbjuder avgjorda fördelar. Bl. a. får skolan efter ett gymnasieår ett säkrare underlag för rådgivande bedömning av elevernas studielämplighet.

Självfallet är denna lösningsskiss inte helt problemfri. En fråga är hur man skall dimensionera de 3-åriga och 4-åriga linjerna, en annan hur fördelningen av eleverna mellan dem skall gå till mera i detalj. I detta sammanhang har också väckts frågan om det behövs något särskilt »korrektiv» vid mottagarnas värdering av slutbetygen för att skapa »rättvisa» mellan dem som fått gå en längre och dem som fått gå en kortare väg till det gemensamma studiemålet. Detta är dock i första hand inte en gymnasiefråga utan ett problem som sammanhänger med spärrarna till vissa utbildningsvägar efter gymnasiet.

Förbundet och dess gymnasiekommitté har i de båda framställningarna redovisat starka skäl för att gymnasiet inte bör organiseras med en för alla elever 3-årig studiegång. Förbundet har också efter att ha övervägt olika tänkbara alternativ skisserat en gymnasiemodell på grundval av denna principiella uppfattning. Frågan om behovet av olika långa utbildningslinjer i gymnasiet lär ännu vara öppen inom gymnasieutredningen. Nu behövs det en intensiv allmän debatt kring dessa frågor!

TIDNING FÖR SVERIGES LÄROVERK

Organ för Läroverkslärarnas riksförbund

Kungsholmsgatan 10, Stockholm K
Tel. växel 54 04 20 - Postgiro 1861

Ansvarig utgivare: Läroverksadjunkt
Sven J:son Lundquist • Redaktör:
Redaktör Nils Hultquist • Redaktionssekreterare: Redaktör Kurt Lysén • I redaktionen: Redaktör Birgitta Hellekant. Pedagogiska frågor: läroverksadjunkt Arvid Möller; SYL-frågor: fil. mag. Ingvar Carlson.

Annonser, prenumeration och distribution: Annonchef: Red. Ulf Hullberg. Expedition: Fröken Gudrun Christiansson.
Formatannonser enl. prislista. Ef-texttext kr. 1:20/mm.
Prenumerationspris: Helår 36 kr., halvår 19 kr., kvartal 10 kr.
Tidningen utkommer lördagar.

■ Till den statliga gymnasieutredningen har i dagarna överlämnats en skrivelse från LR:s gymnasiekommitté. Den innehåller en utveckling av de principiella synpunkter på gymnasiet som LR framförde i en skrivelse till utredningen i november 1961 (TfSL s. 1208 nr 31/1961). Rektor ELISABETH DAHR, sekr. i LR:s gymnasiekommitté, refererar här den nya skrivelsen. Den utges i höst från trycket under rubriken »Framtidens gymnasium — ett debattinlägg». Se även ledaravdelningen.

LR föreslår fjärde gymnasieår med akademiska kurser

Skrivelsen vill ge ett bidrag till debatten kring gymnasiets omdaning. Den söker fastställa vissa problemställningar och undersöka deras betydelse för ett antal olika gymnasietyper. Dessa avser alla det allmänna gymnasiet och tänkes byggda på den nya grundskolans nionde årskurs.

Inledningsvis konstateras, att gymnasiet alltjämt bibehåller sin gamla uppgift att förbereda för studier vid universitet och högskolor. Omkring 75 procent av dem som utexaminerats från gymnasium går till sådan utbildning, och minst omkring 60 procent för den fram till en kompetensexamen. För övriga studenter öppnar sig en växande mängd av levnadsbanor, där deras examen antingen utgör ett formellt inträdeskrav eller en värdefull merit. Sådana levnadsbanor kallas här »studentkarriärer». Gymnasieutbildningens meritvärde och prestige synes vara i stigande, och efterfrågan på sådan utbildning är mycket stark.

● Gymnasiets omfattning kan dock icke få bestämmas av denna efterfrågan. Samhället måste väga de kostnader gymnasieorganisationen drager mot andra viktiga utgifter och se till att utbildningen på ett ändamålsenligt och effektivt sätt svarar mot behovet. Därför måste gymnasiet vara en urvalsskola, som försöker utvalja de bäst skickade bland den stora skaran aspiranter.

● Gymnasiets mål måste också vara att fylla de anspråk dess avnämare ställer på de ungas utbildning. Avnämare är i första hand universitet och högskolor, som själva står inför kravet att genom den utbildning de meddelar hävda vårt lands position bland världens nationer, såväl kulturellt och vetenskapligt som tekniskt och ekonomiskt, och möjliggöra en insats av värde i den internationella utvecklingen. Andra avnämare är »studentkarriärerna», där möjligen mer speciella och mindre stränga krav kan få gälla. Elever och hem betraktar gärna gymnasiets mål ur andra synpunkter. De vill rimligen ha skolan sådan att den svarar mot de intagnas förmåga och syftemål.

I den mån målsättningen gäller kunskapsmätt, ämnen och kurser, berörs den icke i skrivelsen. Det får anses som självklart, att gymnasiet här håller sig à jour med utvecklingen. Vad som avses är den allmänna kvalitet som eftersträvas, den garanti studentexamen kan ge för halten av kommande prestationer. Ingen avnämare har ännu bestämt förklarat sig kunna godtaga en allmän sänkning av denna kvalitet. Krav på mildring av fordringarna kommer däremot från elever, som finner kursen svår, och från deras hem. En sådan mildring anses numera också av många ofrånkomlig, då de räknar med att den nya grund-

skolan skall ställa gymnasiet inför ett försämrat utgångsläge. Att kunskapsgrunden blir mer ojämn och språkberedskapen mindre bred kan verkligen konstateras vid ett studium av högstadiets timplaner. Men andra menar, att dessa olägenheter kommer att fullt ut kompenseras genom att eleverna tränas i användningen av bättre studiemetoder och moderna hjälpmedel. Vem som har rätt får erfarenheten avgöra.

Sänkt mål för studentkarriärer?

Elevmaterialets allmänna kvalitet får icke sjunka, om målet skall bibehållas. Breddas intagningen vid oförändrad målsättning, måste de nya elevgrupperna ändå tillhöra den kategori, som kan uppnå målet. Hur stor denna kategori är beror på hur högt målet sätts. Räcker den icke till för både akademiska levnadsbanor och studentkarriärer, måste möjligheten att sänka målet omprövas för de senares del — eller också måste andra lämpliga skolformer skapas för deras behov.

Elevervalet måste grundas mer på studielämplighet än på kunskapsmängd. Men möjligheten att göra ett säkert val får icke överskattas. Varje intagningsinstrument har brister, själva begreppet studielämplighet är vagt och oenhetligt, och det är oviss om eleverna vid intagningstillfället ännu i